

Landschap, Ecologie & Ruimtelijke OrdeningBuroMaerlant
BM-NOTITIE 2009

Utrecht Prozeeterrein

Quickscan Flora- en faunawet en nader onderzoek vleermuizen.

J. van Suijlekom, 13 oktober 2009.

In samenwerking met

Utrecht Prozeeterrein

Quickscan Flora- en faunawet en nader onderzoek vleermuizen

Inhoud

1

Inleiding

3

1.1

Algemeen

3

1.2

Methode / doel

3

1.3

Beschrijving van het plangebied en de toekomstige ingrepen

4

2

Wet- en regelgeving

5

2.1

Flora- en faunawet

5

2.2

Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

6

2.3

Ecologische Hoofdstructuur

6

3

Bronnenonderzoek

7

3.1

Natuurloket

7

3.3

Verspreidingsatlassen

7

4

Resultaten van het veldonderzoek

7

4.1

Quickscan

7

4.2

Nader onderzoek vleermuizen

9

5

Conclusies en aanbevelingen

10

Impressie van het
plangebied vanuit
zuidoostelijke rich-
ting.

Foto: Buro Maerlant
17-06-2009.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In samenwerking met Aveco de Bondt BV heeft Buro Maerlant een ecologische quickscan en een nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd in het plangebied Prozeeterrein in Utrecht. Aanleiding voor het onderzoek is de geplande sloop van de bebouwing en de voorgenomen herinrichting van het plangebied voor nieuwbouw. In de periode juni -september is het plangebied in zes veldbezoeken onderzocht. Hierdoor is een goed beeld ontstaan over de aanwezigheid van beschermde soorten.

1.2 Methode / doel

Quickscan

De ecologische quickscan bestaat uit een veldonderzoek en een bureauonderzoek. Tijdens het veldonderzoek werd het plangebied zelf en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van diersporen zoals uitwerpselen, krap- en graafsporen, en is de vegetatie bekeken. Tevens werden waarnemingen van aanwezige diersoorten gedaan. Op basis van expert-judgement werd een inschatting gemaakt van het mogelijk voorkomen van beschermde soorten. Dit werd afgewogen tegen de toekomstige ontwikkelingen. Doel van het onderzoek is een goed onderbouwde inschatting te geven, zodat kan worden gehandeld conform de Flora- en faunawet.

Nader onderzoek vleermuizen

Aan de hand van een veldbezoek overdag op 17 juni 2009 is het plangebied beoordeeld op het voorkomen van beschermde flora en fauna. Op basis van dit onderzoek werd de bebouwing beoordeeld als toegankelijk en geschikt voor vleermuizen. Conform het protocol vleermuizen van de Gegevensautoriteit natuur (maart 2009) werd het plangebied in de periode juni- medio september onderzocht. Dit onderzoek bestond uit twee avondbezoeken en één ochtendbezoek in de periode juni / medio juli en twee avondbezoeken medio augustus - medio september (tabel 1).

datum

tijdstip

temperatuur

bewolking

wind (Bft)

23 / 24 juni 2009

avond / ochtend

22 / 18 °C

onbewolkt

2

13 juli 2009

avond

20 °C

bewolkt

-

20 / 21 augustus 2009

avond / nacht

18 °C

half bewolkt

2-3

8 september 2009

avond

19 °C

onbewolkt

-

Met behulp van een detector (Pettersson D240x) met een heterodyne functie en time expansion, waarbij opnamen kunnen worden gemaakt, zijn vleermuizen aan de hand van de echolocatiegeluiden op naam gebracht en gelocaliseerd. Enkele opnamen zijn geanalyseerd in

Tabel 1

Data en weersomstandigheden veldbezoeken vleermuizen

het programma Batsound om zekerheid te krijgen over de waargenomen soort en aantallen. Naast de te slopen bebouwing werden aanwezige groenstroken bij het onderzoek betrokken. Het veldonderzoek werd uitgevoerd door J. Regelink en K. van Bochove (Regelink ecologisch onderzoek) en J. van Suijlekom (Buro Maerlant).

1.3 Beschrijving van het plangebied en de toekomstige ingrepen

Het plangebied Prozeeterrein (figuur 1) ligt direct aan de Vaartse Rijn, ten zuiden van de kern van Utrecht. Het plangebied omvat een oud fabrieksterrein met, uit baksteen opgetrokken loodsen en een schoorsteen. Men is voornemens de huidige bebouwing te slopen voor de realisatie van nieuwbouw.

Figuur 1

Weergave van het plangebied (rood).

Bron ondergrond:
Google Earth

2 Wet- en regelgeving

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op de bescherming van in het wild voorkomende plant- en diersoorten. Deze bescherming heeft als doel het voortbestaan van soorten (géén individuen) te waarborgen. Het veroorzaken van schade aan planten en dieren is in principe verboden, tenzij men hier uitdrukkelijke toestemming voor heeft (nee, tenzij principe). De verbodsbepalingen gelden voor circa 500 plant- en diersoorten.

Verbodsbepalingen

De volgende verbodsbepalingen (tabel 2) in de Flora - e+n faunawet zijn voor dit onderzoek relevant:

Artikel

Verbodsbepaling

8

Het verbod om planten behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

9

Het verbod om dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

10

Het verbod om dieren opzettelijk te verontrusten.

11

Het verbod om nesten, holen, of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

12

Het verbod om eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

13

Het verbod planten, producten van planten of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot beschermde inheems of uitheemse dier- of plantensoorten te vervoeren, ten vervoer aan te bieden of af te leveren.

Zorgplicht

In artikel 2 van de Flora- en faunawet wordt verwacht, dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor alle (dus ook niet beschermde) planten en dieren en de leefomgeving. Het kan worden gezien als een fatsoenseis.

2.2 Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

In 2005 heeft de minister van LNV door middel van een AMvB de regels vereenvoudigd door wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig behoud of beheer geldt in een aantal gevallen een vrijstelling op de verbodsbepalingen. De

Tabel 2

Beknopte weergave
verbodsbepalingen
uit
artikel 8 t/m 13
uit de Flora- en
Faunawet

zorgplicht blijft echter van kracht. Er zijn drie categorieën of tabellen van beschermde soorten opgesteld (zie tabel 3).

Categorie

Omschrijving

1

In deze categorie zijn algemeen voorkomende beschermde soorten opgenomen. Bij ruimtelijke ontwikkeling, bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik,

geldt voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling van artikel 8 t/m 12. Dit is zonder verdere eisen (lichte toets). Voor andere activiteiten dient een ontheffing te worden aangevraagd.

2

Hier onder vallen minder algemene, niet bedreigde soorten. Indien men werkt volgens een goedgekeurde gedragscode is geen ontheffing nodig. In de andere gevallen is een ontheffing nodig. Voor het verkrijgen van een ontheffing dient men aan te tonen, dat er geen inbreuk wordt gedaan op de gunstige instandhouding van de soort.

3

Tabel 3-soorten zijn strikt beschermd. Dit zijn soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bedreigde soorten die bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen. Alle vogelsoorten vallen hier ook onder. Voor broedende vogels wordt in principe nooit ontheffing verleend, omdat werkzaamheden buiten het broedseizoen kunnen worden uitgevoerd.

Voor ruimtelijke ontwikkeling is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verkregen als wordt aangetoond, dat geen alternatieven voor handen zijn en wezenlijk negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Van de initiatiefnemer wordt gevraagd schade zoveel mogelijk te beperken (mitigatie) en dienen veelal alternatieven te worden geboden (compensatie). Door een effectbeoordeling via een uitgebreide toets en een compensatieplan kan onder voorwaarden een ontheffing worden verkregen.

Indien sprake is van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik dient men te werken met een goedgekeurde gedragscode. Indien men deze niet zelf op heeft gesteld, is het mogelijk gebruik te maken van reeds bestaande gedragscodes. Als geen gedragscode voor handen is dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Voor overige activiteiten is altijd een ontheffing nodig, waarbij bovengenoemde criteria gelden.

Indien alleen tabel-1 soorten worden aangetroffen volstaat voor ruimtelijke ontwikkeling een quickscan (lichte toets). Wanneer tabel 2 of 3- soorten worden aangetroffen of worden verwacht kan afhankelijk van toekomstige ingrepen en de soort aanvullende toetsing nodig zijn (uitgebreide toets). Doorgaans is daarvoor intensiever onderzoek nodig in het geschikte jaargetijde.

Recent is het interne beleid binnen LNV veranderd, waardoor bij aantoonbaar voldoende mitigatie en compensatie voor strikt beschermde soorten niet altijd meer een ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Ontheffingen voor Habitatrichtlijnsoorten worden vrijwel niet meer verleend. In het advies wordt met dit beleid rekening gehouden.

Tabel 3

Beschermingsregimes

1 t/m 3

AMvB artikel 75

van de Flora- en

faunawet

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet in de Ecologische Hoofdstructuur of in de directe omgeving daarvan.

3 Bronnenonderzoek

3.1 Natuurloket

Voor het onderzoek is een beknopte rapportage van het Natuurloket (www.natuurloket.nl) van kilometerhok en 136-425 opgevraagd (fig. 2). Het kilometerhok is op vaatplanten goed onderzocht. Er zijn zes strikter beschermde plantensoorten waargenomen en zeven soorten die vermeld staan op de Rode-lijst. De overige soortgroepen zijn niet volledig onderzocht.

3.2 verspreidingsatlassen

Op basis van het veldonderzoek (zes terreinbezoeken) bleek het goed mogelijk een verwachting uit te spreken over het al dan niet voorkomen van beschermde soorten. Dit had te maken met de aard en de ligging van het plangebied. In dit gedeelte wordt daarom verder afgezien van een bespreking van verspreidingsgegevens uit atlassen. Van het mogelijke voorkomen van gebouwbewonende vleermuizen is op basis van het verkennende veldonderzoek een inschatting gemaakt.

4 Resultaten van het veldonderzoek

4.1 quickscan

Algemeen

Het veldonderzoek werd uitgevoerd op 17 juni 2009 door J. van Suijlekom. Het plangebied bestond uit fabrieksterrein, waarvan het oppervlak grotendeels bestond uit een reeds in ver

Figuur 2

Het opgevraagde kilometerhok (rood) met daarbinnen het plangebied (in blauw).

Bron: Natuurloket.

vallen staat verkerende fabriek opgetrokken uit baksteen met schuine daken. De daken waren voorzien van een golfplaten dakbedekking. Circa 50 % van het dak was ingestort of stond op instorten. Afgaande aan opslag van berk en wilg in het gebouw zelf bleek deze al voor langere tijd in deze staat. Aan de voorzijde van de fabriek was een schoorsteen aanwezig, eveneens opgetrokken uit baksteen. Volgens de eigenaar was deze al meer dan vijftientig jaar buiten gebruik. Het terrein was verhard met beton. Aan de zijde van het water en aan weerszijde van de fabriek was sprake van verruiging met ruigtekruiden en jonge exemplaren ruwe berk en wilgen (ondermeer grauwe wilg).

Ecotopen

Het plangebied bestaat samengevat uit de ecotopen fabriek met schoorsteen, verhard terrein met verspreide jonge bomen en een verruigde strook / kade aan de zijde van het water.

Beschermde soorten: resultaten en verwachting

Planten

Er werden geen door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten aangetroffen. Dit zijn kritische soorten waarvoor geschikte habitat (90 % verhardingen en ruigten) ontbrak.

Zoogdieren algemeen

Tijdens het veldbezoek werden geen sporen aangetroffen van zoogdieren. Het plangebied heeft voor grondgebonden zoogdieren, die ook in stedelijke omgeving kunnen worden verwacht weinig te bieden. De verharde en verruigde bermen aan de waterzijde kunnen beschutting bieden aan soorten zoals huisspitsmuis en egel.

Vleermuizen

De fabriek en de schoorsteen werden beoordeeld als toegankelijk en geschikt voor vleermuizen. Er werd aanbevolen direct vervolgonderzoek uit te voeren naar vleermuizen. Het was niet uitgesloten, dat verblijfplaatsen aanwezig zouden kunnen zijn van gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Schoorstenen kunnen daarnaast door grote groepen dieren gebruikt worden. Onduidelijk was in hoeverre daadwerkelijk vleermuizen aanwezig waren. In 4.2 wordt het nader onderzoek naar vleermuizen uitgewerkt.

Vogels

In het plangebied werd merel, Turkse tortel, koolmees en pimpelmees waargenomen. Voor strikter beschermde vogelsoorten, waarvan nesten jaarrond beschermd zijn, zoals huismus of gierzwaluw werd het plangebied beoordeeld als vrij geschikt. Tijdens de veldonderzoeken werden deze soorten niet waargenomen.

Amfibieën en vissen

In het plangebied zelf ontbreekt water, zodat effecten op voorhand uitgesloten zijn.

Overige soortgroepen

Voor de overige door de Flora- en faunawet beschermde soortgroepen ontbreekt geschikt

leefgebied.

4.2 Nader onderzoek vleermuizen

Tijdens het veldonderzoek zijn drie soorten vleermuizen waargenomen, dit waren gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Gewone dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken werd gewone dwergvleermuis waargenomen. Verblijfplaatsen in de bebouwing werden niet vastgesteld. Tijdens het eerste veldbezoek (23 juni) werden ter hoogte van de groenstrook / kade circa twintig passerende dieren waargenomen. Hier is dus sprake van een vliegroute. Tijdens de overige veldbezoeken werden in deze zone en incidenteel ten noorden en zuiden van de fabriek, enkele foeragerende dieren waargenomen. In de periode augustus -september is een paarterritorium net buiten het plangebied vastgesteld, ter hoogte van de woningen direct ten oosten van het terrein. Dit is vastgesteld aan de hand van een baltsend mannetje. Het dier was tijdens beide veldbezoeken vrijwel continu aanwezig in de directe omgeving van de rijtjeswoningen ten oosten van het plangebied. Enkele keren week het mannetje kort uit naar de zuidzijde van het plangebied.

Ruige dwergvleermuis en laatvlieger

Ruige dwergvleermuis en laatvlieger zijn incidenteel (beiden éénmaal) voor korte duur foeragerend waargenomen.

5 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Vleermuizen

Uit het onderzoek blijkt het plangebied van betekenis te zijn voor vleermuizen. Dit betreft de functie als foerageergebied voor kleine aantallen gewone dwergvleermuis en incidenteel ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Tevens is in het voorjaar vastgesteld, dat de verruigde zone direct langs het water fungeert als vliegroute voor circa twintig gewone dwergvleermuizen. Als foerageergebied hebben alleen de randzones van het plangebied betekenis. Verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld. Door het geringe oppervlak, dat werd gebruikt door vleermuizen, zullen de bouw en sloopwerkzaamheden géén negatief effect hebben op foeragerende vleermuizen. Indien de zone aan het water voorzien blijft van donkere stukken en de lijnvormige structuur blijft behouden, zullen de oeverzones ook in de toekomst kunnen blijven fungeren als vliegroute voor gewone dwergvleermuis. Direct ten oosten van het plangebied is een paarterritorium vastgesteld van gewone dwergvleermuis. De sloop en nieuwbouw hebben hierop naar verwachting geen invloed.

Overige soortgroepen

In het plangebied werden op algemene vogels na, geen overige strikt beschermde soorten waargenomen. Indien geen broedende vogels worden verstoord zijn geen effecte op overige

beschermde soorten te verwachten.

Aanbevelingen

Vleermuizen

Op basis van dit onderzoek wordt aanbevolen met de aanleg van (straat)verlichting rekening te houden met het donker blijven van de oever / steile talud en het wateroppervlak van de Vaartse Rijn. De oever/ kade dient over de gehele lengterichting in een strook van 1 - 2 meter (land) onverlicht te blijven. Het wateroppervlak dient tot circa de helft van de vaartbreedte vanaf gemiddeld waterniveau tot circa 4m daarboven onverlicht te blijven.

Verlichting, zoals bijvoorbeeld straatverlichting, kan op eenvoudige wijze naar beneden gericht worden en aan de zijde van het water worden voorzien van een afscherming. Met deze maatregelen kan de westzijde van het plangebied ook in de toekomst als vliegroute blijven fungeren. Indien groenstroken voorzien zijn, kan een lage begroeiing aan de zijde van het water fungeren als een natuurlijke buffer tussen bebouwd gebied en het kanaal.

Overige soortgroepen

Het is nooit uitgesloten, dat broedende vogels aanwezig zijn in de te slopen bebouwing en in struiken of bomen. Daarom wordt aanbevolen sloop-, kap- en snoeiwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Dit is voor de meeste vogelsoorten de periode maart tot augustus. Voor alle soortgroepen geldt de zorgplicht, waarbij wordt verwacht, dat men voorzichtig omgaat met planten en dieren in het algemeen.

Buro Maerlant Dorpsstraat 17 4271 AA Dussen

T 085-877 86 85

E info@BuroMaerlant.nl I www.BuroMaerlant.nl

KvK 18091206

